

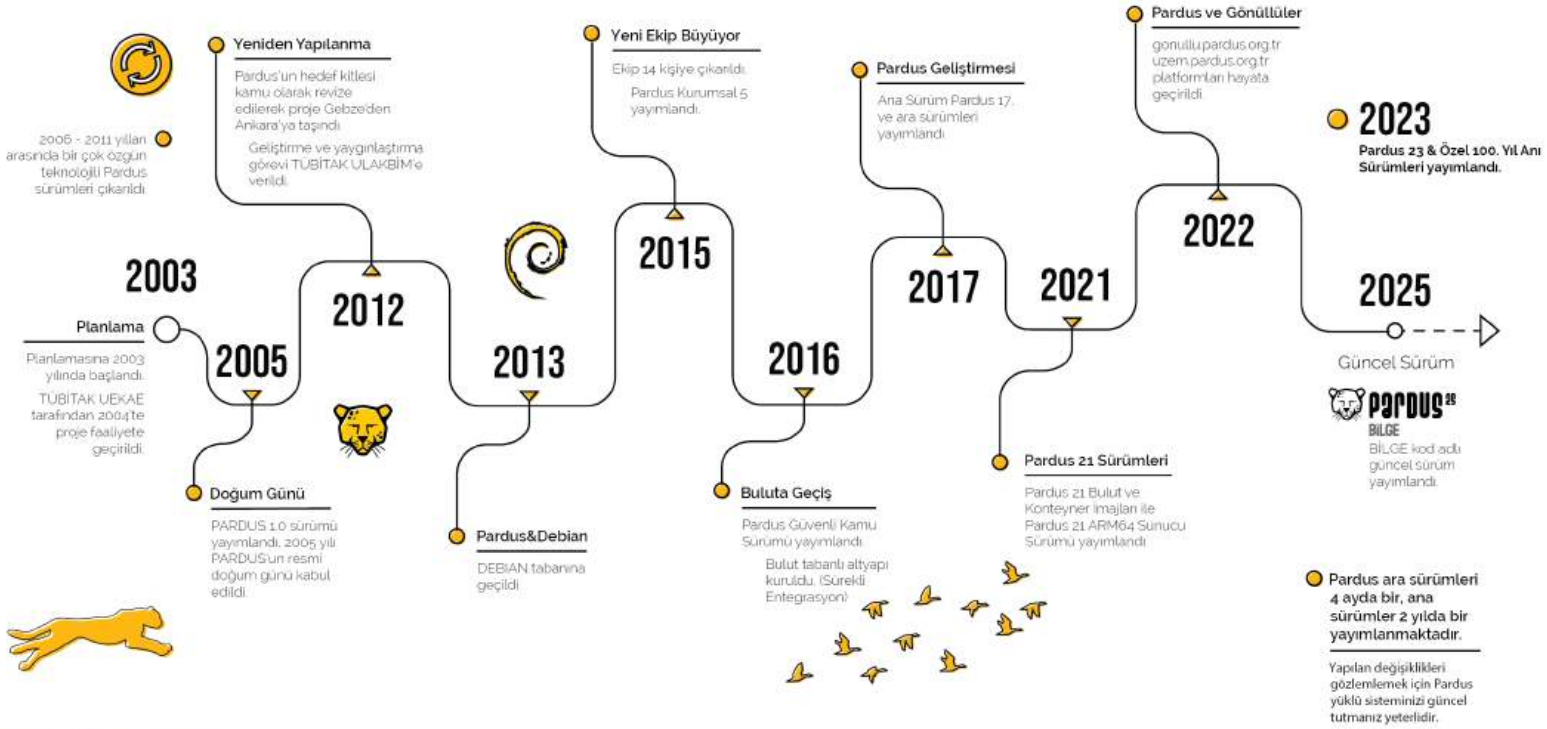
Yirmi Yıldır Süratle Koşan Anadolu Parsı: **PARDUS**

Türkiye'nin işletim sistemi PARDUS, "Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu TÜBİTAK'a bağlı Bilişim ve Bilgi Güvenliği İleri Teknolojiler Araştırma Merkezi BİLGEM" tarafından geliştirilmeye devam edilen, Debian GNU/Linux tabanlı yerli ve açık kaynak kodlu işletim sistemidir. PARDUS işletim sisteminin ismi, Anadolu Parsı'nın bilimsel adı olan Panthera Pardus Tulliana'dan ilham alınarak oluşturuldu. PARDUS ile ilgili ilk çalışmalar 2003 yılında TÜBİTAK BİLGEM bünyesinde başlatıldı, 27 Aralık 2005'te ilk kararlı sürüm olan 1.0 yayımlandı. Bu tarih, projenin doğum günü olarak kabul ediliyor. Masaüstü, sunucu ve etkileşimli tahtalar için farklı sürümleri bulunan PARDUS; kamu ve kamuya yakın kurumlarda güvenli, denetlenebilir ve yerli bir alternatif sunmayı amaçlıyor. En güncel sürüm, BİLGEM kod adıyla 24 Kasım 2025'te yayımlandı. Resmî istatistiklere göre 2025 yılı boyunca 189.229 indirme gerçekleştirildi, aynı dönemde indirilen paket sayısı 182.979.023'e ulaştı.

2021–2025 yılları arasındaki toplam indirme sayısı ise 3.604.749 olarak kaydedildi.

PARDUS İşletim Sistemi ile Özgür Yazılım İlişkisi

PARDUS, tüm çekirdek bileşenleri ve birçok yardımcı aracı özgür ve açık kaynak lisanslarıyla (çoğunlukla GPL/benzeri) sunuyor. Geliştirme, kaynak paylaşımı, hata raporlama ve katkı süreçleri topluluk ile iş birliği içinde yürütülüyor. Bu yapı; denetlenebilirlik, tedarik zinciri şeffaflığı ve kurumların yazılım bağımlılıklarını azaltmasını sağlıyor. Özellikle kamu güvenliği ve veri gizliliğinin kritik olduğu kurumlar için önemli bir avantaj sunuyor. PARDUS'un gönüllü topluluğu ve TÜBİTAK destekli programlar, özgür yazılımın en önemli özelliklerinden olan topluluk gücünün artırılmasını hedefliyor. Böylece ülkemizdeki genç yazılımcı potansiyelinden olabildiğince yararlanmak ve bu potansiyelin artmasına katkı sunmak amaçlanıyor.

Özellikler ve Faydalar

Marka ve Platform Bağımsız
Uluslararası kabul görmüş standartlarla uyumlu.

Güvenli
Denetlenebilir, şeffaf ve dış müdahalelere kapalı millî mimari.

İtici Güç
Bilgi teknolojilerinde sadece tüketen değil, üreten bir Türkiye için özgür yazılım.

Dış Bağımlılığı Azaltma
Kritik altyapılarda tam dijital egemenlik ve yerli teknoloji üretimi.

Maliyet
Lisans maliyetlerinden tasarruf ve yerli yazılım ekosistemine kaynak aktarımı.

Gelişime Açık
Liderahenk, Engerek ve Ahtapot gibi kurumsal araçlarla uçtan uca çözüm.

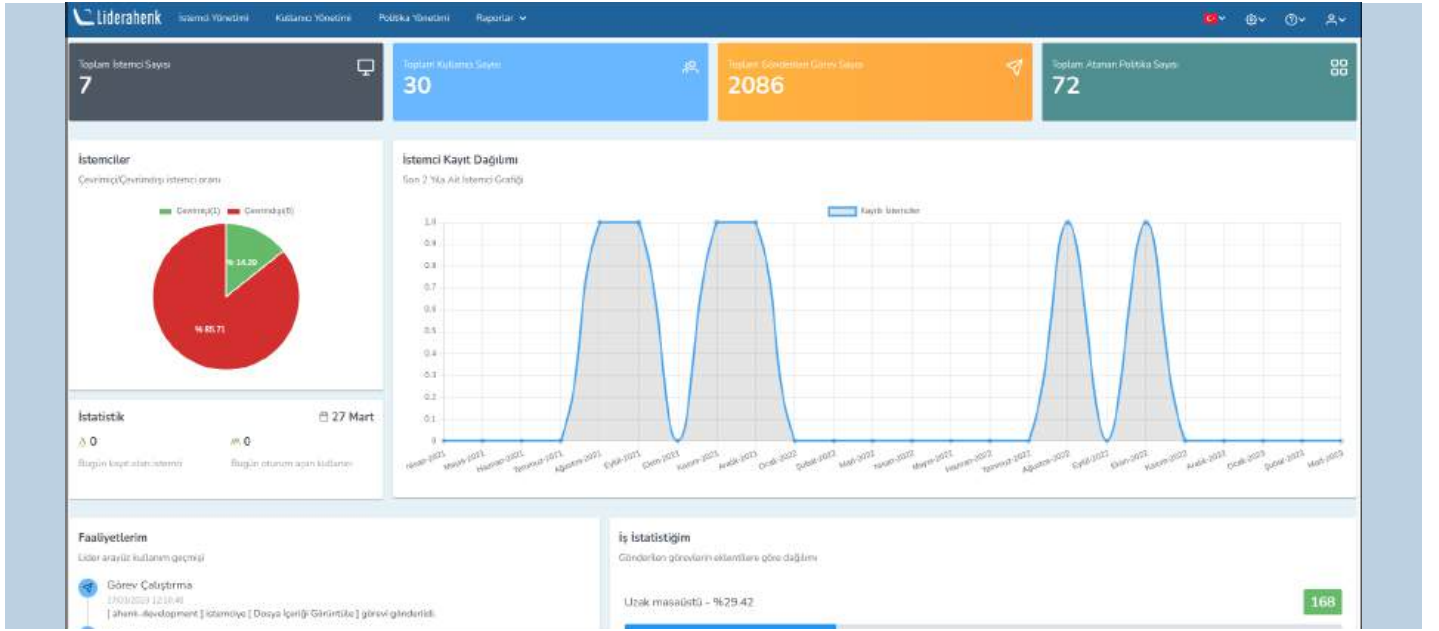

Dijital Egemenlik Yolunda PARDUS: Güçlü Yönler ve Gelişim Alanları

PARDUS'un yaygın işletim sistemlerine göre güçlü yönleri ve geliştirilmesi gereken alanları şöyle sıralanabilir:

Güçlü Yönleri

- » **Denetlenebilirlik & güvenlik:** Kaynak kodu erişilebilir olduğundan güvenlik incelemesi ve iç denetim yapılabilir; kamuda şeffaflık sağlar.
- » **Yerli ve Millî çözüm:** Kritik altyapılarda dışa bağımlılığı azaltır; yerelleştirme vizyonu ile devlet ihtiyaçlarına göre uyarlanabilir.
- » **Düşük maliyet:** Lisans maliyeti yoktur; özellikle lisans bedellerine karşı uzun vadede toplam sahip olma maliyeti rekabetçi olabilir.
- » **Merkezi yönetim ve kurumsal araçlar:** Engerek, Ahtapot, Liderahenk vb. ile bütünlük kurumsal yönetim ve güvenlik çözümleri sunar.

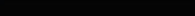
Adaptasyon Süreci ve Gelişim Alanları

- ❖ **Uygulama uyumluluğu:** Türkiye dışındaki yaygın ticari yazılımların doğrudan çalışmaması sebebiyle kurumların bazı uygulamalar için sanallaştırma veya uyarlama gereksinimi olabilir.
- ❖ **Kullanıcı alışkanlığı ve eğitim ihtiyacı:** Son kullanıcı ve bilişim personeli eğitimi gerektirir; benimseme sürecinde destek masrafları olabilir.
- ❖ **Ekosistem büyüklüğü:** Global çapta ticari işletim sistemleri kadar büyük bir masaüstü pazar payına sahip olmadığı için bazı üçüncü taraf araçlar sınırlı olabilir.

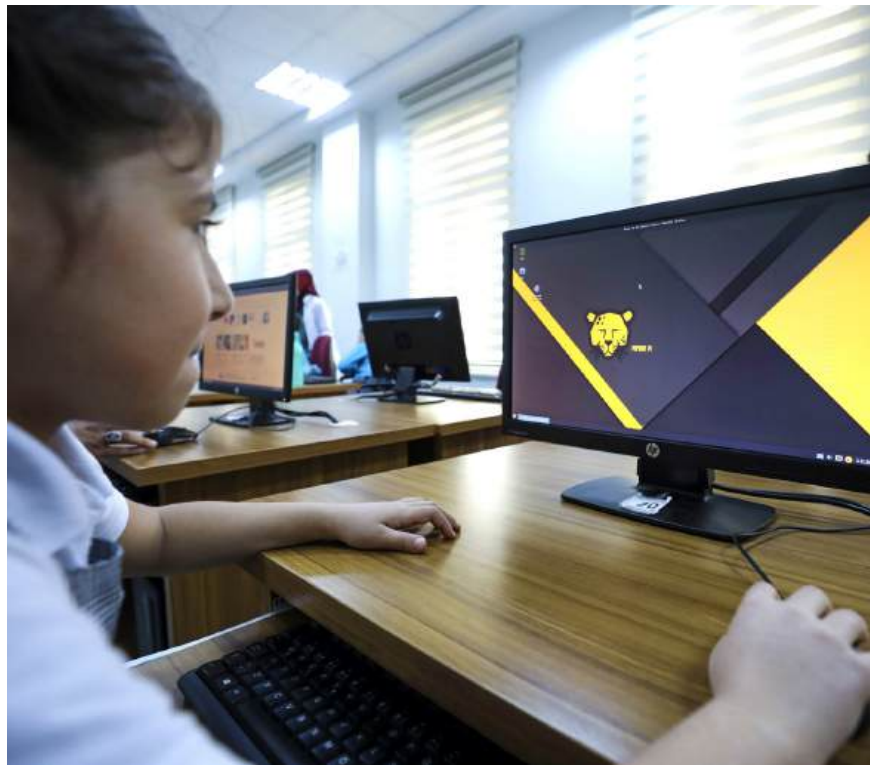
PARDUS Alt Projeleri

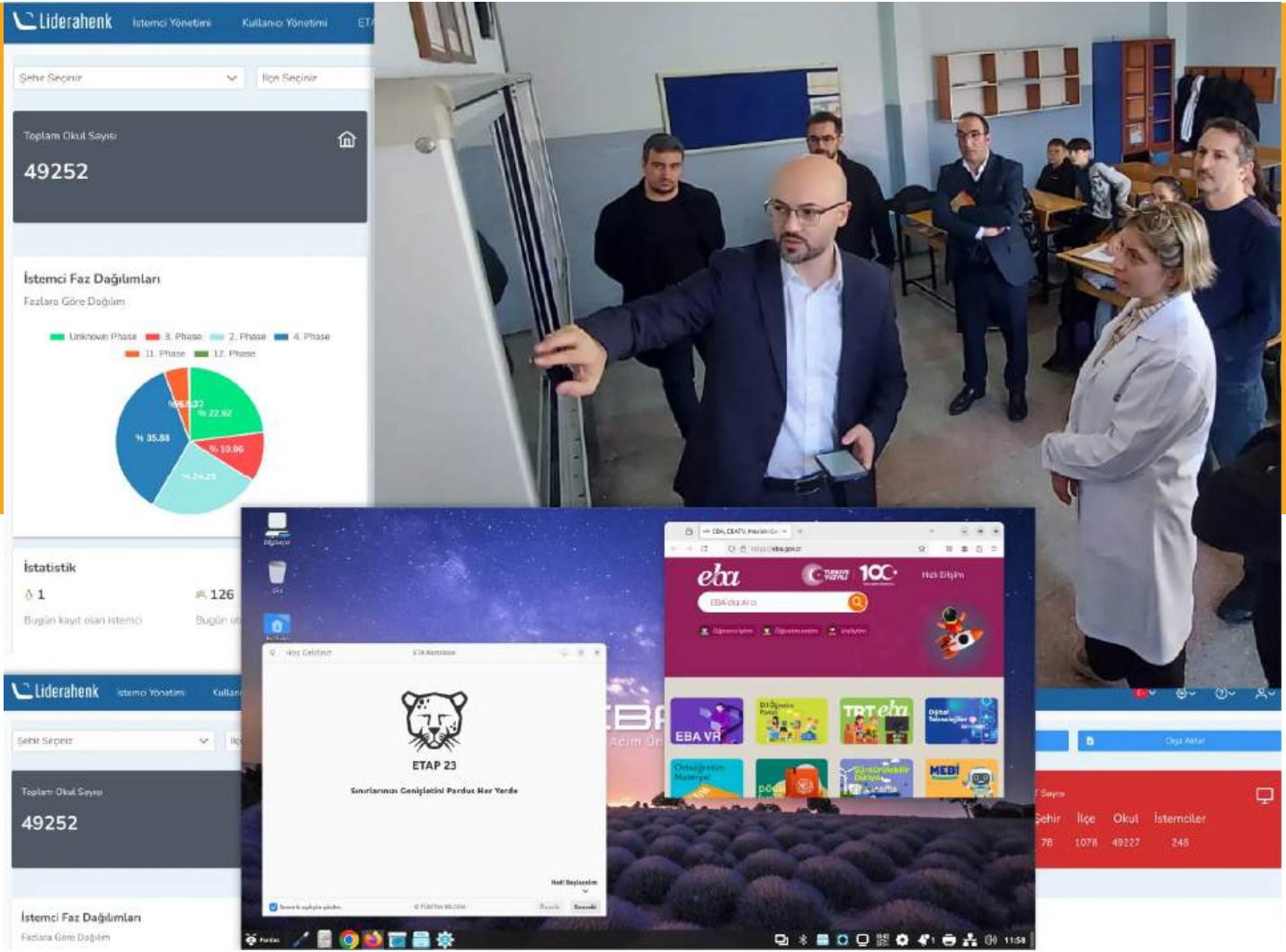
PPARDUS, bünyesinde geliştirilen özgün alt projeleriyle; kamu kurumları ve KOBİ'lerin dijital dönüşüm süreçlerinde ihtiyaç duyduğu tüm altyapı gereksinimlerine uçtan uca, güvenilir ve açık kaynaklı çözümler sunuyor. İşte PARDUS ekosisteminin öne çıkan alt projeleri:

- ❖ **Liderahenk MYS:** Liderahenk PARDUS ve Debian GNU/Linux tabanlı işletim sistemlerinin merkezi olarak yönetilmesine, uzaktan politika gönderilebilmesine ve sistem yönetimi özelinde raporlar çıkarılabilmesine olanak sağlayan bir merkezi yönetim aracı ve PARDUS kurumsal altyapı çözümleri ailesinin en önemli bileşeni.
- ❖ **Engerek (Kimlik Yönetim Sistemi):** Engerek, Java ile geliştirilmiş olup Tomcat üzerinde çalışan ve MariaDB/MySQL/PostgreSQL gibi ilişkisel veritabanı

ETAP (Etkileşimli Tahta Arayüzü Projesi): ETAP, eğitimde kullanılan dokunmatik/etkileşimli tahtalar için özel arayüz ve işlevsellik sağlayan PARDUS alt projesidir. Bu proje kapsamında öğretmenlerin sınıf içi kullanımına uygun araçları barındıran ve dokunmatik ekran desteği sunan özel bir sürüm çıkarılıyor. 2012 yılından bu yana Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri (YEĞİTEK) Genel Müdürlüğü ile TUBİTAK BİLGEM iş birliği devam ediyor. Güncel olarak 200 binden fazla etkileşimli tahtada ve bilişim sınıflarındaki bilgisayarlarda PARDUS ve ETAP işletim sistemi dağıtımları kullanılıyor. 2026 yılı sonu itibarı ile etkileşimli tahta ve bilgisayarların merkezi dağıtık bir mimari ile Liderahenk Merkezi Yönetim Sistemi ile yönetilmesi ve Türkiye genelinde 650 bin etkileşimli tahtanın ve okullarda yer alan bilişim laboratuvarlarındaki bilgisayarların PARDUS ve ETAP işletim sistemi dağıtımı ile kullanılması hedefleniyor. Bu konuda pilot çalışmalar yürütülmekte olup 35 ilimizde dönüşüm süreci çalışmaları devam ediyor.

Güncel ve Planlanan Projeler, Eğitim ve Gönüllülük Platformları

Süratle geliştirilmeye devam eden ve topluluğu genişleyen PARDUS ile ilgili güncel ve planlanan projeler, eğitim, saha ve topluluk faaliyetlerine aşağıda yer verilmiştir.

- ❖ Millî Savunma Bakanlığı (MSB) ile imzalanan sözleşme ile ülkemizdeki tüm Asker Alma Genel Müdürlüğü şubelerinde kullanılmakta olan PARDUS işletim sistemi için bakımdesteği verilmektedir. Ayrıca, MSB'de tüm kuvvet komutanlıklarını içeren geniş çaplı bir dönüşüm projesi için görüşmelere başlanmıştır.
- ❖ MEB YEĞİTEK Genel Müdürlüğü ile imzalanan sözleşme kapsamında yaklaşık 650.000 etkileşimli tahtanın PARDUS 23 versiyonuna geçişi ve buna özel uygulamaların geliştirilmesi işleri yapılmaktadır. 2026 Haziran ayına kadar tüm tahtaların geçişinin sağlanmış olması bekleniyor.

- ❖ İl Sağlık Müdürlüklerinde genel olarak PARDUS yaygınlaştırma faaliyeti yürütülüyor.
- ❖ TÜBİTAK tarafından Temel Seviye PARDUS ve İleri Seviye PARDUS eğitimleri veriliyor. Bunun yanı sıra ofis kullanıcıları için İleri Seviye Libre Ofis eğitimleri de verilmekte. Bugüne kadar yüzden fazla kurum veya kuruluşa yerinde eğitim verilmiş durumda.
- ❖ Kullanımda sorun yaşayan kullanıcılar PARDUS Yardım Masası'na doğrudan sorunlarını iletebildiği gibi 444 5 773 numaralı çağrı merkezini arayarak bilgi alabiliyor, yaşadıkları sorunlara anında çözüm bulabiliyor.
- ❖ <https://gonullu.PARDUS.org.tr/> sayfası üzerinden gönüllülerin belgelendirme, test, eğitim ve tanıtım faaliyetlerine katkı vermesi sağlanıyor. Bu sayfa üzerinden blog yazıları yazılabilmekte, ayrıca PARDUS forum sayfası üzerinden teknik soruların cevaplandırıldığı bir ortam oluşturulmakta ve gönüllü geliştiricilerin katkı vermesi sağlanmakta.

PARDUS ve Açık Kaynak Teknolojilerinin Yaygınlaştırılmasına Yönelik Faaliyetler

PARDUS'un ve açık kaynak teknolojilerinin kamu kurumları ile özel sektör, akademi ve sivil toplum kuruluşları arasında yaygınlaştırılmasına yönelik olarak gerçekleştirilen faaliyetler ise şöyle:

- ❖ **Kamu politikaları ve teşvikler:** Türkiye'de açık kaynak kullanımı ve yerli yazılım teşviki politikaları sayesinde PARDUS'un kamu kurumlarındaki adaptasyonu destekleniyor; kamu projelerinde açık kaynak tercihinin artması için rehberlik ve pilot uygulamalar yapılıyor. Ayrıca, 29 Temmuz 2023 tarihinde yayımlanan "Kamuda Açık Kaynak Kodlu Yazılım Kullanımı" konulu Cumhurbaşkanlığı Genelgesi ile kamu kurumlarının açık kaynak kodlu yazılımlarının öncelikli olarak değerlendirmesi, yerli ve millî çözümlerin teşvik edilmesi ve kurumsal farkındalığın artırılması hedefleniyor. Bu çerçevede PARDUS başta olmak üzere açık kaynak kodlu yazılımların kamuda yaygınlaştırılması, lisans maliyetlerinin azaltılması, teknolojik bağımsızlığın güçlendirilmesi ve sürdürülebilir bir yazılım ekosisteminin oluşturulması açısından önemli katkılar sunulması bekleniyor.
- ❖ **Eğitim İş Birlikleri:** MEB ve üniversitelerle ortak projeler; ETAP ve EDU gibi eğitim odaklı çözümlerle okullarda PARDUS kullanımı teşvik edilmektedir.
- ❖ **Topluluk & Etkinlikler:** TEKNOFEST gibi geniş kitlelere ulaşan etkinliklerde, PARDUS; standartları ve gönüllü faaliyetleri aracılığıyla tanıtılıyor, aynı zamanda hackathonlar, seminerler ve yerinde eğitim çalışmaları düzenleniyor. Ayrıca TEKNOFEST kapsamındaki yarışma kategorilerinden biri olan "PARDUS Hata Yakalama ve Öneri Yarışması",

2025 yılının öne çıkan ve ilgi gören kategorilerinden biri olarak yer aldı. Bunun dışında, STK'lar ile her yıl geniş kitlelerin takip ettiği çeşitli eğitim ve tanıtım faaliyetleri yürütülüyor. Bunların başlıcaları Linux Kullanıcıları Derneği (LKD) tarafından organize edilen Mustafa Akgül Özgür Yazılım Yaz Kampı ve Kış Kampı. Mustafa Akgül Özgür Yazılım Kış Kampının 2026;4-8 Şubat 2026 tarihleri arasında Afyon Kocatepe Üniversitesi Ahmet Necdet Sezer Kampüsünde gerçekleştirilmesi planlanıyor.

Sonuç olarak, 20. yaşını kutlayan PARDUS'un yaygınlaşmasıyla birlikte ülkemiz; dijital egemenliğini güçlendiren, siber güvenliğini millî teknolojilerle tahkim eden, lisans maliyetlerinden tasarruf ederek kaynaklarını yerli ve yenilikçi çözümlere yönlendiren ve küresel teknoloji tedarik zincirinde ortaya çıkabilecek kırılganlıklara karşı stratejik dayanıklılık kazanan bir yapıya doğru ilerliyor.

Sistemin yaygınlaşması, işletim sisteminin ötesinde amaçlar barındırıyor. Bu amaçlar:

- ❖ **Millî Savunma & Diplomasi:** Kritik kamu altyapılarının ve diplomasi kanallarının dış müdahalelere kapalı, denetlenebilir bir platforma taşınması,
- ❖ **Ekonomik Kalkınma:** Yazılım sektöründe yeni istihdam alanları açılması, PARDUS çevresinde (donanım uyumluluğu, uygulama geliştirme) özel sektör ekosisteminin doğması,
- ❖ **Eğitimde Dönüşüm:** Gelecek nesillerin açık kaynak okuryazarlığı kazanması ve tüketimden üretime dönüşen bir teknoloji anlayışının yerleşmesi,
- ❖ **Küresel İş Birlikleri:** Bağımsız ve güvenilir bir dijital altyapıya sahip ülkemizin, benzer hassasiyetleri olan ülkelerle teknoloji iş birlikleri geliştirebilmesi.